

CAPVT V.

rate ergo, & nolite iterū seruitutis iugo cō-
 tineri.) Standum monet in accepta gratia,
 ne redeuntes ad uetera, amittant donum li-
 bertatis, quod fuerant cōsecuti. ¶ Ecce ego
Paul^o dico uobis, q̄a si circūcidamini, Chri-
stus uobis nihil proderit.) Nunc apertæ ue-
ritatis & autoritatis suæ uim non tacet, dicens: Ecce ego
Paulus dico uobis, id est, ego magister gentium, cuius o-
pus estis in Christo, palām uobis dico, quia nihil prode-
rit uobis Christus, si circūcidamini. Ipse enim dominus
ait: Lex & prophetæ usq; ad Ioannem, ex quo regnū cæ-
lorum prædicatur. Antequām ergo uoua inciperet præ-
dicatio, oportuit circūcidi: nunc autem lege fidei succe-
dente, ea sequenda sunt, quæ rudis ueritas iubet, quia ue-
tus & nouū admisceri non debet, autoritate domini præ-
dicantis. Ait enim: Nemo enim additamentum radis p̄-
ni assuit uestimēto ueteri: tollit enim fortitudinem eius
à uestimento, & maior fit scissura: ac per hoc non solum
nihil proderit fideli addita circūcisio, sed oberit. Maius
enim malum est ex libero seruum fieri, q̄ nasci ¶ Te-
stificor autem omni homini circūcidendi se, quia debi-
tor est uniuersæ legis faciendæ.) Possunt aliqui legem
aliquatenus seruare, & non circūcidi. Nam multi Ro-
manorum in Iudæa seruabant legem incircūcisi. Vnde
dicit Paulus Apostolus ad Agrippam regem Iudæe: Scio
rex Agrippa credis prophetis, Scio quia credis. Et Cen-
turio, cuius seruus erat moriturus, qui mittēs ad Iesum,
rogabat ut ueniret, & sanaret seruum eius, cui testimo-
nium perhibentes Iudæi, dicebāt ad Iesum: Dignus est ut
præstes ei, diligit enim gentem nostram, & Synagogam
ipse ædificauit nobis. Nemo tamen circūcisus non totā
legem se ruat. Debitor est enim, quia circūcisis data est
lex. Hoc ideo dixit, quia tam hebetes se ostendebant, ut
digni essent omnia onera legis portare. ¶ Euacuati estis
à Christo.) Quibus nihil prodest Christus, euacuati sunt
à Christo. Erant enim gratia eius pleni, qua recedente
euacuati

Luc. 16

Act. 26

Luc. 7

euacuati sunt. His enim loquitur, qui post acceptum donum gratiæ dei circumcidi se maluerunt. ¶ **Qui in lege iustificamini, à gratia excidistis.**) Iusticia legis est, si feruentur quæ data sunt. Ideoq; qui in his iustificari se uult post fidem, amittit gratiam: quia ad hoc uenit donū deī ut cessantibus oneribus legis, iustificaret credētes apud deum. ¶ **Nos enim spiritu ex fide spem iustitiæ expectamus.** In Christo enim Iesu neque circumcisio aliquid ualeat, neq; præputium, sed fides, quæ per charitatem operatur.) Apertum est quod dicit, quia spes iustificationis in fide est per spiritum, non per opera legis. In fide enim spiritaliter seruitur deo deuotione mētis & puritate cordis. **Vnde dicit dominus ad Samaritanam: Deus spiritus est, & adorantes eum, in spiritu & ueritate adorare oportet.** Ac per hoc neq; præputium ualeat quicquam, neq; circumcisio, sed sola fides opus est in charitate ad iustificationem. Fides enim charitate fraterna debet muniri, ut perfectio sit credentis. Denique saluator, quod primum mandatum esset interrogantiscribæ, respondit: **Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & proximum tuum tanquam teipsum.** In his, inquit, duobus mandatis tota lex pendet & propheta. Imperfecta sunt itaq; cætera, quando in his duobus mandatis perfectio continetur. ¶ **Currebatis bene, quis uos impediuit ueritati non obedire?**) Exercitium illorum in opere fidei bonum fuisse testatur, sed nequicia malorum hominum detentos, ne cursum suum efficacia perseuerante, consummarent: unde ut respiscāt hortatur, de cætero nulli eorum credentes, qui ut opera legis seruanda suaderent, euangelicæ ueritati non eos obedire finebant. ¶ **Suasio uestra non est à deo, qui uocat uos.**) Verum est, quia humano cōsilio hoc agebant Iudæi, ut mitterent eos sub legis iugum: non dei iudicio, qui uocabat eos per Apostolum suum ad gratiam. ¶ **Modicum fermentum totā massam corrumpit.**) Hoc dicit, quia licet quippiam legis admiscētes, fidei uiolant fidē, ne habeat fructum, aut sit acceptabilis. Hoc ideo adiecit, ne forte **incolumem**

Ioan. 4th**Matt. 22**

incolumem se putarent habere gratiam fidei, si pauca legis obseruarent. ¶ **Ego confido in uobis in domino, quia nihil aliud sentietis.**) Hac spe se dicit fidere de his, quia non sponte, sed circumuenti erroris uiam intrauerant. Ideo ostenso uero itinere, facile eos posse reuerti confidit. ¶ **Qui autem corurbat uos, portabit iudicium quicumque fuerit.**) Quomodo qui errantem conuerti facit, remunerandus est, dicente **Iacobo apostolo** in epistola sua: **Qui conuerti fecerit peccatorem, saluabit animam eius, & operiet multitudinem peccatorum suorum:** ita et qui recta incedentem uia, iter in deuium cogit flectere, damnationem consequitur quicumque fuerit. Hoc propter hos subiicit, ne qui sibi meritum defenderent, eo quod filij essent **Abrae iuxta carnem**. Denique exaltantes se dicunt ad Iesum: **Nos filij Abrae sumus.** ¶ **Ego autem fratres si circumcisionem praedico, quid adhuc persecutionem patior?**) Apertum est quod dicit. Ideo enim quasi inimicus a Iudaeis habebatur, & non desinebant a persecutione eius, quia circumcisionem iam non stare docebat. Denique Iudaeis compellentibus, & saepenumero falsas accusationes contra eum deferentibus, obliquum iudicem uidens, coactus appellauit **Caesarem.** ¶ **Ergo euacuatum est scandalum crucis?**) Scandalum erat Iudaeis praedicatio crucis, quia sabbatum & circumcisionem euacuat. Si autem admitteret circumcisionem, non esset scandalum, & pacifici essent nobis Iudaei. Nam dicebant de saluatore: **Non est homo a deo, qui sabbatum non custodit.** ¶ **Utinam & abscindantur hi qui uos subuertunt.**) Tale est hoc, quale & illud ad **Corinthios** in prima, cap. 16. **Qui non, inquit, amat dominum Iesum, sit anathema.** Ex ipso grege morbido sunt & hi, quos sociat sententiae eorum, ut abscindantur a misericordia dei, quae Galatas dei gratia exuerunt: & non solum spiritualiter, sed & carnaliter hos maledicit, ut quae circūcidi Galatas cogebant, ipsi abscinderent ut multiplicares his dolor corporis. ¶ **Vos autem in libertate uocati estis fratres.**) In libertate uocati sunt, quae cum peccatis essent obnoxij, dei gratiam accipientes

Iaco. 3

Ioan. 8

Ioan. 9

remissa

remissa delictorum liberati sunt. ¶ Tantum ne libertatem in occasionem carnis detis.) Hoc dicit, ne acceptam libertatem occasio carnis adimat. Ad hoc enim circumcidi eos uolebant, ut in conditionem legis intrarent. Ideo monet ne dent occasionem consentiendi eis. ¶ Sed per dilectionem spiritus seruite uobis inuicem.) Non per affectum carnis charitatem habendam, sed per spiritum exhortatur, ut inuicem sibi subiecti sint. ¶ Vniuersa em lex in uobis uno uerbo impleatur: Diliges proximum tuum sicut teipsum.) Hoc scriptum est in Leuitico, quod supra dictum est, quia perfectio salutis per dilectionem operatur, quia qui non diligit fratrem, non diligit deum, dicit Ioanes apostolus. ¶ Quod si mordetis inuicem & criminatis, uidete ne ab inuicem consumamini.) Manifestum est, quia dissensio fratrum inimica dilectionis est. Ideo monet ut pacifici sint proficientes in bono. Contentiones enim generant iurgium, cuius fructus est uitae consumptio. ¶ Dico autem spiritu ambulate, & concupiscentiam carnis non perficietis.) Postquam a lege factorum eos prohibuit, in qua sunt praecipua carnalia, nunc ut a uitis carnis se abstineant praecipit. Hic enim spiritu ambulat, qui fugit peccata. ¶ Na caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus uero aduersus carnem: haec enim sibi inuicem aduersantur, ut non ea quae uultis faciatis.) Duas leges, pponit, sicut facit & in epistola ad Romanos, quae inuicem aduersae sunt, unam dei, alteram peccati. Quae ideo in carne significatur, quia uisibilibus oblectatur cupiditate peccatorum, ut his sibi aduersantibus, medius homo non ea quae uult agat. Diuina enim lex premit & fugat legem peccati, consulens homini ut uigorem naturae suae custodiat, ne capiatur illecebris. Illa econtra in insidijs agens, lacessit hominem blanditijs, ut spernat preceptum legis diuinae. Cum ergo consenserit homo legi dei contradicit lex peccati, suadens homini ne faciat quod imperat lex diuina. Ediuerso autem lex dei reuocat hominem, ne faciat quod suggerit lex peccati. Quod quidem homo non uidet esse absurdum, scit enim naturae suae congruere

gruere, si faciat quod imperat lex dei. Denique gaudet quando hæc agit. Cum autem ea operatur que suggerit lex peccati, uidet se turpē, & horret post factū. Ideoq; legis spiritus præcepta seruāda sunt, & carnalia fugienda. Ipsa enim cōscientia se accusat, si ei cōsentiāt, sciens horrore esse quæ suggerit lex peccati. ¶ Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege.) Non est obscurum quia qui ducē habet spiritū sanctū, non errat. Lex em̄ errantibus dominatur. Sicut alio loco dicit: Iusto nō est lex posita.

¶ Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt adulterium, fornicatio, impuritas, obscenitas, idololatria, ueneficia, inimicitia, cōtentiones, simulationes, iræ, simulationes, & quæ sunt his similia, quæ prædico uobis, sicut & prædixi, quod hi qui talia agunt, regni dei hereditatem non consequentur.) Hæc omnia & his similia legis peccati membra sunt, quæ Apostolus opera carnis appellat: quia errores isti ex mundo sunt, ex quo & caro. Omnia namq; peccata de foris oriuntur ex parte carnis, non ex parte spiritus: ideo non absurdè opera carnis dicuntur.

¶ Fructus uero spiritus est, charitas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, spes lenitas, continentia, castitas, bonitas, aduersus huiusmodi non est lex. Qui autē Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum uitijs & concupiscentijs.) Non dixit opera spiritus charitas est, sed fructus spiritus. Lex enim spiritus hæc quæ supra memora uit, fructificat, ut ex his hæreditas regni cælorum queratur. Qui enim Christo deuoti sunt, hos dicit Christos, id est, unctos. Hi carnē, id est mundum crucifigunt, quando hæc, ex quibus errores oriuntur, condemnant. Hunc sensum & Ioannes Apostolus secutus, ait: Nolite diligere hunc mundum, neq; ea quæ in hoc mundo sunt. Si quis diligit mundum, nō est charitas patris in illo: quia omne quod in hoc mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum. Qui ergo mundum, & quod in mundo est, non concupiscit, hic carnem crucifigit. Neq; enim corpori humano hæc uitia ascribenda sunt, id est,

Cc

idololatria

1. Ioan. 2